

Hilisel ennelõunal astus Frida kiirel sammul oma ateljeesse. Sel ajal mõjusid valuvastased tabletid alati kõige paremini. Aknast langes venivalt kuldset päikesevalgust, mis pani molberti hõõguma. „Tere hommikust, õeke,” tervitas ta papjeemašest skeletti, mille ta oli kirjuks värvunud ja ühe oma alusseelikuga varustanud ning mis ootas teda nurgas toolil. Vanal tiseripingil olid käepärast klaaspurgikestes värvid. Nende kõrval savitopsid pintslitega – päris peenikestega, mille karvad polnud suurt paksemad ta ripsmetest, ja jämedamatega, mis olid katsudes ta isa habemeajamispintslite moodi.

Seinad olid üleni täis riputatud fotosid, joonistusi ja vanu maske, mis näisid päikesevalguses elavat. Mitmel laual ja madalal kapikesel lebasid ja seisis ta nukud ja muinasjutulised olendid, mida ta oli aastate jooksul valmistanud, tema raamatud, märkmikud, lopsakad lillekimbud ja veel hulk muid asju, mida ta armastas ja meeleldi silmitses ja mis andsid talle inspiratsiooni. Võõrale võis see ruum mõjuda lohakile jäetuna ja täis topituna, Frida jaoks oli siin kõik omal kohal. Raamatud seisis teemade järgi paigutatult riiulitel, kaustad ajaleheartiklite ja kirjadega olid korralikult märgistatud. Diego nokkis teda vahetevahel selle pärast, kuid Frida ütles siis, et ta on pärinud selle oma saksa isalt. Ta vajas mõlemat: paljusid asju enda ümber ja korda, millele kõik allus.

Naeratusega ahmis ta kõike endasse ja tundis heameelt selle tuttava, hoolikalt kujundatud ümbruse üle.

Juba ette rõõmustades astus ta molberti juurde ja haaras rätikust, mille oli eelmisel õhtul pildi peale riputanud. Esimest korda oli ta valinud elusuuruses formaadi. Aga sedapuhku pidi nii olema. Kõik

pildid olid talle olulised, kuid see siin tähendas rohkem kui teised. Hoogsalt tõmbas ta rätiku kõrvale ja mõlemad pead tulid nähtavale. Kahekordselt vaatasid talle otsa ta oma silmad tihedate kulmude all, mis kohtusid ninajuurel ja meenutasid laialiaetud linnutiibu. Ometigi olid erinevused nende kahe Frida vahel selgelt nähtavad. Vasakpoolsel oli heledam, ühetasasem nahk kui parempoolsel, kelle nägu oli tume just nagu mõnel indiaaninaisel. Vasak naine oli kergelt meigitud, juuksed kunstipäraselt põimitud ja läikivatesse lainettesse seatud. Paremalt oli naiselik vuntsiude, juuksed olid rangelt kokku kammitud, need ei läikinud ka eriti. Sellised väikesed erinevused olid mõistatuslikud, et neid nimetada, selleks pidi pilti õige teraselt vaatlema.

Frida silmitses pilti kaua, võttis siis pintsli kätte ja töötas edasi tausta kallal, mille moodustas üksnes valgete pilvedega taevas, kuid ta mõtted tiirlesid kahe lõuendil oleva Frida ümber. Need on need kaks naist, kes minus ühinenud, mõtles ta, lisades lõuendile valgeid tupse. Naine, kes tahab elada nii, nagu talle meeldib, ja naine, kes kannab endaga kaasas traditsiooni ja ajaloo koormat.

Rinnus oli tunne, justkui peksleks seal mingi suur lind ägedalt tiibadega. Selline tunne, nagu hüppaks süda prõmdi rinnust välja – see valdas teda niipea, kui ta kuulis taas Diego sõnu, seda üht sõna, mis võiks ta elu muuta. Pintsli oli õhku tardunud. Ta peab keskendumisele pildile, maalima, ta peab leidma ennast üles neis kahes Fridas pildi peal, kuna ta oli end kaotamas.

Kaua pöörnitses ta lõuendit – midagi oli puudu, midagi päris otsustavat. Ja korraka teadis ta, mis see on. Ta viskas pintsli kärsitult lauale, ei raisanud aega selle puhtakspesemisega, vaid võttis teise. Ta segas kokku punase tooni, mis sisaldas ka pisut magentat, tema lemmikvärvi, mis tähendas tema jaoks kõike Mehhikole iseloomulikku – elu ja armastust. Pööramata pilku pildilt, haaras ta selja tagant riulilt ühe oma paljudest anatoomiaraamatutest. Põgusa lehitsemise peale leidis ta õige lehekülje. Siis visandas ta kiirete tõmmetega oma idee: kummagi Frida kleidi peale maalida ta südame. Südamekojad ja

veresooned lahtiselt, punased arterid üle kanga jooksmas. Üks lõppes avatult euroopaliku Frida valgel kleidil. Verd tilkus seelikuosale, asjatult püüdis ta veritsust klemmiga sulgeda.

Frida vaatas uuesti käsi, mille naised olid teineteisele ulatanud. Kuid side nende vahel oli palju tugevam ja pidi saama veelgi selgemaks! Ta maalis peene kitsa joone – arteri, mis ühendas omavahel kaht südant. See oli üks ja sama veri, mis nendes voolas, üks ja sama pulsilöök, mis neile jõudu andis. Koos leiavad kaks Fridat, keda ta endas ühendas, piisavalt jõudu, et jääda ellu, tulgu, mis tuleb.

Iosa

Murdunud sammas
1925–1930

„Lõpeta nüüd ometi see kohmitsemine ja tule!”

Alejandro haaras Fridal käest ja tahtis ta minekule tõmmata. Frida tundis kananahka seljal abaluude vahel, mis tekkis alati, kui nad teineteist puudutasid. Sellegipoolest rebis ta end lahti. „Üks hetk. Mul jäi vihik laokile.”

Kui ta tagasi tuli, ootas Alejandro koos nende ühise sõbra Migueliga teda koridori lõpus. Frida aeglustas sammu, et noormeest segamatult vaadelda. Alejandro Gómez Arías oli nägus, pikka kasvu, tal olid läikivad juuksed, ja ülikonda kandis ta lohaka elegantsiga. Alejandro oli talle kohe esimesel päeval silma jäänud. Poiss oli kolm klassi temast kaugemal ja kuulus sõpradekampa, kes kutsus end *cachucha*'deks – nokkmütside järgi, mida nad kandsid. *Cachucha*'d olid targad, kursis uuema kirjandusega ja armastasid maalikunsti. Nende suur eeskuju oli revolutsionäär José Vasconcelos, kes oli haridusministrina alustanud kirjaoskuse kampaaniat ja seadnud kunstis uued mõõdupuud. Enne kui Frida nendega kampa löi, oli grupeering koosnenud eranditult noormeestest. Eks ettevalmistuskursustel käiski õige vähe tütarlapsi. Frida valmistus siin ema kõhklustest hoolimata meditsiini tudeerimiseks. Ta tahtis saada arstiks. Ennekõike aga tähendasid ettevalmistuskursused Fridale vabadust. Siin sai ta ometigi põgeneda oma perekonna kitsusest ning vanemate ja naabrite silma alt. Iga päev sõitis ta Coyoacáni agulist trammiga kesklinna.

Frida tõmbas kootud sukad üles, kuni serv kadus tumeda volditud seeliku alla, ja pistis jooksma. Jooksu pealt nügis ta Alejandrod küünarnukiga. „Kuhu sa jääd?” Siis tormas ta teisest mööda trepist alla.

„Frida! Oota nüüd ometi. Sa käitud täiesti võimatult.”

Frida võttis hooga trepikäänaku, seelik lehvimas jalgade ümber. Ta hoidis käsipuust kinni ja pooleldi lendas üle astmete alla.

„Frida!” hüüdis noormees veel kord. „Sa ruineerid selle kooli naiste maine.”

Frida pööritas silmi. Ta armastas Alejandrot kogu südamest, kuid miks ei võinud too lihtsalt mõista, et igasugust laadi liikumine oli osa temast? Hoolimata läbipõetud lastehalvatusest ja kängu jäänud paremast jalast. Ta ei suutnud elu ilma kiiruseta, ilma ronimiseta ja tantsimiseta üldse ette kujutada. Alejandro pidi seda nüüd juba ometi teadma. Miks nõudis kogu maailm, et Frida peab kombekalt trepist alla astuma ja mitte iialgi hingeldama hakkama? Sellepärast, et ta on naine? Loomulikult on ta naine, ja täpselt nii tormakas, nagu ise tahab!

Ta jäi äkitselt keset treppi seisma ja Alejandro pörkas talle otsa.

„Aga mulle meeldib nii, nagu ma olen. Sa lihtsalt kardad, et ma olen sinust kiirem,” hüüdis ta.

Raskelt hingeldades seisis Alejandro temast aste kõrgemal, tumedad juuksed langesid talle laubale, huuled õhetasid. Noormees kummardus ja surus oma suu tema suule. Frida lasi end suudelda, siis lipsas teise käte alt läbi ning jooksis edasi trepist alla ja läbi varjulise sisehoovi.

Tänaval võttis teda vastu pärastlõuna lämbe kuumus. Oli september, vihmaaeg lähenes lõpule, õhk oli niiske. Hommikul oli pisut sadanud ja majad näisid puhtaks küürituna.

Nad läksid mööda Calle Argentinat allapoole Zócalo suunas. Zócalo oli linna hiigelsuur keskväljak katedraali ja Rahvuspaleega. Siin said kokku kõik: silmamoondajad ja pillimehed, kaubitsejad ja kelmid, poliitikud ja lihtsad inimesed. Frida viitis aega, sest tal polnud tahtmist koju sõita. Coyoacánis oli ju nii igav. Ainsana pakkus vaheldust tolmune Plaza Hidalgo kiriku ees. Kuid kõik tundsid seal kõiki, alati oldi naabrite ja kirikuõpetaja range pilgu all. Pealinna tänavatel tunglesid inimesed turgudel ja välikohvikutes. Zócalol mängis muusika, inimesed liikusid loosungitega ringi või esitasid mustkunstitrikke. Alati oli midagi vaatamisväärset. Ja siin võis ta karistamatult Alejandrot suudelda.

Ilma tõttu oli kohvikuterrassidel täna vähe külastajaid. Sellegipoolest olid indiaani naised oma lihtsad laudadest müügiletid üles seadnud. Frida tegi oma väikese vihmasirmi lahti ja jalutas aeglaselt väljapanekutest mööda. Kauplejad istusid katedraali ümbritseva sepi-aia ees või majaseinte varjus ning pakkusid puu- ja juurvilja, tikitud rõivaid ja savinõusid. Juba oli näha isegi esimesi kirjust suhkrumassist pealuusid, olgugi et surnutepühani oli veel paar nädalat aega.

„Kas sa ei pidanud täna Fernando juurde minema?” küsis Alejandro ja püüdis ta sirmi eest kõrvale hoida. „Vihma ei saja ju ometigi!”

„Aga see on nii kena sirm, on ju?” Frida keerutas seda käes, nii et servadesse kinnitatud narmad lehvisid. „Ja Fernando juurde ma täna ei lähe.”

Fernando Fernández oli reklaamikunstnik ja tema isa sõber, kelle juures ta kaks korda nädalas joonistamist õppimas käis. Tasuks selle eest aitas ta meest tolle kaupluses.

Nad seisatasid Frida lemmikleti ees, kus müüdi amulette ja väikseid pleki peale maalitud votiivpilte. Nendel pildikestel, mis olid mõeldud kaitsepühakutele kas tänutäheks või palveanniks, kujutati kõige pöörasemaid lugusid väikeste inimeste hädadest ja muredest. Frida libistas sõrmedega üle mõne *retablo* ja luges sissepressitud kirjutisi. Peeaegu nagu mehhiko rahva hinge maalitud väljendus, mõtles ta aupaklikult. Vanem indiaanlanna tundis ta ära.

„*Mira,*” ütles ta, „vaadake siia, need on uued,” osutas ta paarile postkaardisuurusele pildikesele.

„Ennäe, üks naine tänab selle eest, et ei tabanud oma meest abielurikkumiselt, ja töötab talle nüüdsest alati truu olla! See võiks täitsa sinu suust tulla,” märkis Alejandro.

„Ma igatahes rääkisin sulle Fernandost. Pealegi pole ma temaga lõpuni läinud. Kui ma sind järgmine kord petan, siis palun eelnevalt jumalikku abi, et sa mulle peale ei satuks.”

Neetud, miks ta seda ütles? Kiirelt haaras Frida noormehe käe ja andis sellele suud. „See oli nali,” pomises ta muretult. Umbes peopesasuurune

amulett äratas ta tähelepanu. See oli hõõguvalt punane, kollaste tähni-
dega. Selle kõrval lebas väike plekist süda kirjus emailraamis. Südamel
oli näha mehe ja naise profiil, ilmselt armastajapaar.

Frida võttis mõlemad kätte ja näitas Alejandrole. „Kumb?” küsis ta.

„Võta see.” Alejandro osutas amuletile.

„Ah, ei. Ma võtan parem südame.” Seejuures vaatas ta teisele palju-
tähendavalt otsa.

„Nüüd võime minna,” ütles ta naeratades ja haakis end noormehe
käevangu, kui oli südame hoolikalt seelikutaskusse pannud.

Nende kõrvale ilmus hobutramm, mis liikus vaevalt kiiremini edasi
kui nad ise. Higiste loomade kirbe lõhn tungis Fridale ninna.

„See sobib meile,” ütles Alejandro ja tahtis trammile peale minna.

„Oota, ma unustasin oma sirmi leti äärde!” hüüatas Frida. „Ma
toon selle kähku ära.”

Kui ta tagasi Alejandro juurde jõudis, oli tramm juba ära sõitnud.

„Sõidame siis bussiga. See vähemalt ei haise niimoodi,” tegi ta ette-
paneku.

Autobussid olid linnas üsna uus nähtus. Enamasti olid need vanad,
Põhja-Ameerikast pärid Fordi mudelid, mis seadistati ümber. Aga bus-
siga sõitmist peeti peeneks. Just sel hetkel ilmus nurga tagant punane
buss, ees kiri *Coyoacán*. Frida jooksis sõiduki kõrval edasi, kuni jõudis
ukseavani.

„Pidage! Ma tahan peale tulla!” hõikas ta juhile ja hüppas astmelauale.

Juht pidurdas ja esiklaasi külge kinnitatud püha Guadelupe neitsi
pilt kõikus metsikult edasi-tagasi.

„Ja minu sõber samuti,” lisis Frida hingeldades. Ta sirutas Alejandrole
käte, ka noormees hüppas peale.

Frida trügis tahapoole, mööda sõitjatest, kes istusid mõlemal pool
pikkadel puupinkidel. Autobuss jätkas sõitu, raputas, Frida paiskus
kellegi suure kõhuga mehe vastu. Ta pingutas, et leida tasakaalu, ja
haaras ühest käsipuust kinni. Alejandro pugemas tema kõrvale. Ta tundis
noormehe keha enda vastas, vaatas üles ja naeratas. Avatud akendest

tungis sisse tortiljade lõhna. Juht võttis hoogsalt kurvi ja Frida suruti veel tugevamini Alejandro vastu. Ta võis tunda, kuidas teise süda lööb. Oma alakehas tundis ta meeldivat tõmblust.

„Vabandust,“ pomises Alejandro, kuid ta pilgust paistis, et temagi naudib seda puudutust.

Järgmises peatuses tulid bussi kaks meest, nende rohmakad kuued olid üleni värviplekilised. Frida tundis tärpentini lõhna, kui nad tema kõrvale seisma jäid. Neil oli kaasas ämber ja üks mees hoidis käes ajalehest keeratud tuutut. Selle serv sädeles päikese käes. Aeg-ajalt eraldus sellest paar sillerdavat kübet.

„Kas selles on kuld?“ päris Frida uudishimulikult.

Mees noogutas. „Ooperiteatri freskode jaoks.“ Ta keeras tuutut nii, et Frida võis näha selles tillukesti lehtkulla ribasid.

Vastassuunast tuleva trammi kriginat kuulis ta vaid põgusalt, tema tähelepanu köitis ikka veel sädelev kullatolm. Üks kübe hõljus läbi õhu ja takerdus ta käsivarre karvakestesse. Ta proovis seda sõrmeotsale võtta. Korraga kõlas kile kellakõlin, buss keeras järsult, hakkas lengerdama. Abitult püüdis Frida uuesti haarata käepidemest, millest ta oli kullatolmu püüdes lahti lasknud.

Siis kostis kõrvulukustav krigin ja kääksumine, kuldset tolmu langes Frida peale. Kokkupõrke hoog löi tal jalad alt.

„*Diós mio!*“ kuulis ta üht naist enda kõrval paanikas hüüdmas. Ta nägi kuldselt virvendavat õhku, kuulis jubedat ragisemist, inimeste karjeid. Ta käed olid korraga allpool, jalad õhus. Ta ei näinud enam muud kui vaid kulda, mis sädeles ta käsivartel. Siis lisandusid hõbedakarva killud ja Frida mõtles teemantidele. Seejärel virutati ta vastu maad. Hele päikesepaiste langes ta peale ja ta sädeles, just nagu oleks ise kullast. Kus oli Alejandro? Alles äsja oli noormees olnud tihedalt tema ligi. Siis lendas miski talle vastu, kuid sedapuhku mitte kullast, see oli pikk ja terav. Ja siis tuli valu.